

СТАНОВИЩЕ

За дисертационен труд

Тема: „Миграция от град към село: етноложко изследване по примери от България, Словакия и Белгия“

Автор: Петя Валентинова Димитрова, докторантка в катедра „Етнология“, Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ с научни ръководители: проф. днк Веселин Тепавичаров, доц. д-р Илия Илиев

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 3.1. ”Социология, антропология и науки за културата”,

От доц. д-р Меглена Иванова Златкова, катедра „Етнология“, Философско-исторически факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“

Биографичната справка на Петя Димитрова ни представя една талантива млада изследователка, която полага целенасочени усилия не само в своето образование, но и в дейности, които да ѝ помогнат да опознае хората и да придобие теренен опит в различни контексти и различни страни. Такива етноложки дисертации не са много често срещани в България, затова още в началото отбелязвам този аспект от работата ѝ, тъй като смятам, че тя се е справила успешно с нелекото предизвикателство.

Темата на дисертационния труд: „Миграция от град към село: етноложко изследване по примери от България, Словакия и Белгия“ поставя въпроса за новите тенденции за промяна в начина на живот на различни хора, свързани с прехода към живот на село. Това е и много изследвана, и все още не достатъчно анализирана тема с оглед на най-новите процеси за разпределението на градско-селското живеене в България. Дисертацията изследва етап от един по-цялостен процес, който все още е в развитие и това я прави особено значима.

Дисертационният труд е 271 страници и е структуриран в увод, три части, заключение и библиография, която съдържа 138 заглавия, от които 44 на български и 94 на английски език, както и интернет ресурси. В дисертацията е включено и визуално приложение, което има своята самостоятелна функция, както и QR код на мултимедийна

презентация, която представя основните изследователски открития на докторантката, но с аудио-визуални средства.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Проблемът за градско-селската миграция и то в три държави е много обширно поле на изследване. Макар и зададено така общо в темата на дисертацията, докторантката успява да намери своя гледна точка и изследователски подход към нея, най-вече водейки се от проведените терени. Смятам, че е удачно самоограничението, което Петя Димитрова прави, в методологично отношение, първо, като се насочва предимно към хора, които избират в жизнения си проект прехода към село в една по-млада възраст, второ като „стеснява“ прехода основно до понятията „дауншифтинг“ и „лайфстайл миграция“, които са характерни за определени групи от хора и, трето, избира за основен терен България и донякъде Словакия, а примерите от Белгия са контролни. Макар че част от тези преходи бяха „ускорени“ от пандемията с Ковид 19, което показва, че има предпоставки този процес да се развие в описаната от докторантката посока, все още е рано да направят по-генерални изводи и обобщения. Дисертационният труд е значим и в научно-приложно отношение, защото тези „свидетелства на времето“, каквито етнолозите създаваме, и анализът на тенденциите, биха могли да служат са основа за създаване на политики и вземане на решения за обществени процеси.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Целите и задачите са добре формулирани и са насочени не само към научното и академично дирене, но и към постигане на научно-приложни резултати.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

Това, което се вижда и от целия текст, и от избора на библиография показва, че докторантката е провела много задълбочени проучвания на съществуващата литература и влиза в научна дискусия с автори, които изследват сходни проблеми, но в други контексти. На Петя Димитрова често се налага да прави и културен превод на концепции и теории, изградени за други общества, за да „адаптира“ тези теории за своята изследователска рамка, което не винаги е лесна задача, особено при по-слабо изследвани проблеми. Трябва да се отбележи, че докторантката задълбочено познава автори и

изследвания от различни научни полета, но успешно изгражда своя обоснована и аргументирана теоретична рамка, която е адекватна на контекстите на изследователските случаи.

Коректност при цитирането на представителен брой автори.

Коректно и точно са цитирани и интерпретирани всичките автори.

Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Дисертационното изследване е композирано, от една страна, в синхрон с добрите етнологички академични традиции в България, но от друга страна е и новаторско. Петя Димитрова се справя с нелеката задача да избере методологически път, по който да проведе изследването си и да го представи в текста. Методологията е подходяща и отговаря на поставените цели и задачи, което пък позволява да се верифицират направените изводи и заключения. Приветствам докторантката и за избора да ни представи модел в табличен вид на основните резултати от теренните си наблюдения в България, Словакия и Белгия, които са изведени в следствие на задълбочен анализ и сериозна теренна и библиографска работа, в това число и интернет проучвания. Вече споменах, но тук ще повторя, че успоредно с текста има и визуален разказ, наречен от докторантката „колажи“, който е цялостен и независим пласт на визуален анализ на проблематиката – на местата на обитаване, начините на обживяване на пространството, изграждане на пространствени връзки на близост или дистанцираност с мястото, визуализации на „образите“ на селска идилия и др.

Методологията на изследването е последователно представена в увода и първа глава, но доразвита във втора и трета глава, където в пълнота са представени теренните наблюдения и анализите. Смятам че двете глави взаимно се допълват и представят както гледните точки към средата на новозаселелите се „градски мигранти“. Във втора глава „Преселниците и селската среда в преход“ е представена типология на промяната – така, както я виждат самите мигранти като очаквания и като рефлексия какво се е случило след като са се преместили. Докторантката използва много богат теренен материал и успява да съвмести и паралелно да представи случаите от трите страни, за да изгради модел. В трета глава „Миграция от град към село с цел промяна начина на живот: примери от Желен, Зайежова и Валонски Брабант“ изграденият в първа и втора глава модел придобива плътност. Представени са гледните точки на хората, чрез техните

истории и оценки на всекидневния им живот, формите на адаптация, комуникация с другите и др. Трета глава затваря кръга на интерпретация и дава и последните отговори на зададените в началото изследователски въпроси.

Разбира се, всяко едно дисертационно начинание е предизвикателство не само за самия докторант, който е „откривателят“, но и за академичната колегия и читателите на публикациите, за самите хора и общности, които са обект на изследване. Писането за съвременни събития и хора винаги ни задължава много отговорно да подхождаме към границите между отношенията си хората като изследователски обект и нашите лични позиции и чувства на нас като изследователи. Това не винаги е лесна задача. Бих препоръчала при преработка на текста за бъдещи публикации по-ясно да се откроява критическата позиция на авторката спрямо това, което казват хората, които са обект на изследване.

Оценка на автореферата и описанието на приносите.

Авторефератът обективно отразява съдържанието на дисертацията. Приемам заявените приноси, които са базирани на самостоятелна работа на докторантката и на теренните материали поради естеството и достоверността на материала, върху който се градят. Степента на лично участие на докторантката в приносите е несъмнен.

Публикациите по дисертационния труд са седем – 5 на български и 2 на английски език и са публикувани в престижни периодични издания. Активната публикационна дейност на Петя Димитрова, както и участието ѝ в множество научни форуми показват зрялост и натрупан академичен опит на млад колега.

Личните ми впечатления от Петя Димитрова са за млада и талантива колежка, която активно участва в националния и международен научен живот и защитава идеите си. Нямам общи публикации с докторантката.

Заклучение: Като имам предвид посочените приноси и качествата на научния труд, гласувам „за“ и убедено препоръчвам на членовете на научното жури да вземат решение за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ на Петя Валентинова Димитрова.

19. 06. 2022 г.

Изготвил становището:

Гр. Пловдив

(доц. д-р Меглена Златкова)